

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра дизайну, інжинірингу та землеустрою

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. № 8 від « 05 » 09 2024 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ ТА АЙДЕНТИКА
CORPORATIVE STYLE & IDENTICS

ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY

Київ 2024

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автори: О. О. Лежнев, канд. мистецтвознавства, доцент
О. О. Заварзін, канд. техн. наук, доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри дизайну, інжинірингу та землеустрою від 27 серпня 2024 року, протокол № 2.

Рецензенти: В.Ф. Стрілець, канд. мистецтвознавства, доцент
В. Вознесенський, виконавчий директор ТОВ «Новий друк»

ФІРМОВИЙ СТИЛЬ ТА АЙДЕНТИКА / CORPORATIVE STYLE & IDENTICS

**ПРОГРАМА
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Фірмовий стиль та айдентика» призначена для студентів першого рівня денної форми навчання галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 022 «Дизайн», спеціалізації «Дизайн».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньої програми підготовки бакалаврів ДТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Фірмовий стиль та айдентика» є виховання у здобувачів вищої освіти професійних дизайнерських компетентностей – досвіду сприйняття, осмислення і набуття навичок та вмінь при цільовому підході до двовимірного проектування об'єктів графічного мистецтва; формування теоретичних знань та практичних навичок з художнього конструювання корпоративного стилю підприємств та носіїв візуальної інформації. Контекстуальне проектування об'єктів графічного мистецтва – це базис у здобутті спеціальної освіти дизайнера. Дисципліна «Фірмовий стиль та айдентика» представляє впорядкований формат практичних занять з прикладним теоретичним супроводженням на лекційних заняттях, сприяє більш глибокому і детальному вивченню інших суміжних дисциплін спеціальності.

Завдання вивчення дисципліни. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- прищеплення здобувачам вищої освіти зацікавленості до творчої практичної діяльності в царині дизайну об'єктів графічного мистецтва;
- опанування базових вмінь і навичок творчого пошуку досконалих вирішень поставлених завдань дизайну;
- напрацювання авторського стилістичного підходу у вирішенні творчих завдань;
- набуття технічної майстерності подання і представлення результатів дизайн творчості;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними змістовними формами, які мають місце в організації середовища сфери обслуговування людини за посередництва об'єктів графічного дизайну;

- виховання у здобувачів вищої освіти технологічних підходів щодо професійності, умовності представлення креслень та рисунків об'єктів графічного мистецтва в галузі гостинності.

Предмет вивчення дисципліни – це виховання у здобувачів вищої освіти ідей, пізнання змісту, структури та формату творів графічного мистецтва, що визначають айдентику підприємств готелів і ресторанів, одержання професійного задоволення від здобутих результатів дизайну.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Є знання з:

«Рисунок і живопис», «Макетування та моделювання», «Основи композиції та проектної графіки», «Матеріали та технології в дизайні», «Комп'ютерна та інженерна графіка», «Історія мистецтва та дизайну», «Художнє проектування».

є вміння:

Проектувати, моделювати і конструювати змістовні та естетичні вирішення об'єктів графічного мистецтва; виконувати прикладні композиційні і геометричні побудови.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Фірмовий стиль та айдентика», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та спеціальними фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми «Дизайн» (ОС бакалавр):

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
1.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
4.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	1, 2, 5, 6, 8, 11, 12
7.	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	1, 6, 7, 8, 9, 10, 11
9.	Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

	загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	
<i>Спеціальні компетентності за освітньою програмою</i>		
1.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
2.	Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
3.	Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
4.	Здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності	10, 12, 13, 14, 15
7.	Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну	10, 14
8.	Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта.	10-15
9.	Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).	5, 10, 12, 13, 14, 15
11.	Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності.	9-15
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1.	Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
6.	Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні;	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
8.	Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

	концепцію.	
9.	Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання;	10, 11, 12, 13, 14, 15
10.	Визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну у комунікативному просторі;	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
12.	Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.	4, 5, 6, 7, 8, 9
14.	Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.	4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
16.	Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.	5, 6, 7, 8, 9
17.	Застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
18.	Відобразити морфологічні, стильові та колірно-фактурні властивості об'єктів дизайну.	4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Суть само ідентифікації людини в сфері гостинності

Мета і завдання вивчення курсу. Основні поняття. Предмет і об'єкт корпоративного дизайну. Мета і задачі дизайну в сфері гостинності. Чинники графічного дизайну фірмового стилю. Вимоги дизайну фірмового стилю. Інфографіка як мета творчості дизайнера графічного мистецтва. Створення формату об'єкта графічного мистецтва. Короткий історичний огляд зразків графічного мистецтва. Відомі класики і школи графічного дизайну.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 2. Формування фірмового стилю підприємства в сфері гостинності

Принципи корпоративного дизайну предметного середовища готелів і ресторанів. Комплексний аналіз зразків фірмового стилю відомих майстрів. Комплексність та системність графічного формоутворення на площині. Прогресивність, відповідність вимогам часу, сучасність результатів творчого пошуку форматів фірмового стилю. Зваженість факторів і принципів проектування, балансування вимог до форми і змісту фірмового стилю. Поняття оптимальності прийнятих рішень. Оптимізація процесу дизайну фірмового стилю. Досягнення образності фірмового стилю як процес оптимізації творчого, багато-чинного підходу до поставленого завдання. Фірмовий стиль як цілісний організм, складна система. Художньо-образна цілісність системи – мета творчості дизайнера фірмового стилю.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 3. Основи мистецтва інфографіки

Типологія елементів графічного дизайну. Класи, види і типи інфографіки. Роль і місце інфографіки середовища в практиці архітектури. Функціонально-технологічний підхід до творення формату інфографіки середовища. Технологічні схеми застосування інфографіки в архітектурі готелів і ресторанів. Психологія сприйняття людиною типів інфографіки середовища. Вплив певних формальних ознак інфографіки на характер поведінки людини.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 4. Знаки, символи і шрифтові форми у створенні логотипу та емблеми компанії в сфері гостинності

Архітектоніка як принцип художнього вираження цілісності структури об'ємно-просторового композиційного формату інфографіки. Об'єктивні закономірності формально-змістовних побудов форматів інфографіки середовища готелів і ресторанів. Цілісність образу в дизайні інфографіки середовища. Єдність технологічної мови, художніх принципів, застосування знаків, символів, форм і шрифтів. Цілісний образ логотипу як єдність змісту, форми і структури. Єдність образу за конфігурацією, за розмірами, за освітленням і кольором, за фактурою, за

орієнтацією на площині, за динамікою руху і прогнозованістю розвитку свого морфу. Морфогенез розвитку імітаційності форматів логотипів і емблем процесів, предметів і явищ середовища засобами графічного моделювання. Формати криволінійних силуетів. Рослино морфні і тварино морфні образи інфографіки. Центральносиметричні структури форматів логотипів і емблем.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 5. Композиційні закономірності двовимірного графічного формоутворення

Симетрія і зорова рівновага площинних побудов інфографіки. Місце і роль ритмо-метричних композицій у формуванні інфографіки, навичок макетування та моделювання об'єктів графічного мистецтва. Оптимальний ритмічний повтор. Аналіз зорової рівноваги інфографіки, що проектується. Статика і динаміка творчих побудов. Пропорції. Залежність, порядок і гармонія в композиційному формоутворенні засобами моделювання. Масштаб і масштабність. Тотожність, нюанс і контраст. Акцент. Домінанта. Супідрядність. Здатність перетворення безформного в оформлене, аморфного в структурне, неорганізованого в організоване. Виховання естетичного смаку фахівця в процесі пошуку та побудови моделей інфографіки в сфері гостинності.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 6. Проектування носія графічної інформації в предметному середовищі

Поняття предметного середовища в сфері гостинності. Види просторового наповнення інформативними об'єктами готелів і ресторанів. Модифікаційність і комбінаторність носіїв графічної інформації в середовищі архітектури. Статичні та мобільні форми носіїв інформації. Геометричні вихідні позиції формування інформативного середовища в архітектурі. Дизайн носіїв графічної інформації. Принципи оптимального розташування носіїв інформації і інженерного обладнання в інтер'єрі готелів і ресторанів. Психологія сприйняття наочної інформації в архітектурному середовищі.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 7. Гармонізація предметного середовища під впливом артефактів графічного мистецтва

Композиційні засоби гармонізації предметного середовища. Аналіз класичних пропорцій внутрішнього простору в будовах готелів і ресторанів. Особливості сприйняття людиною об'єктів предметного середовища. Естетичний вплив предметного оточення людини на характер її поведінки. Позитивні і негативні емоції сприйняття тих чи інших типів форм інформації. Властивості ансамблевості різномасштабних та різнофункціональних форм носіїв інформації в середовищі, що проектується. Відчуття меж гармонійного формування просторового контексту форм у певному просторі. Оптимізація співвідношень елементів предметного наповнення середовища. Висока щільність розташування предметів. Проміжний відкритий простір між формами предметів. Супідрядність елементів графічної інформації. Вираження гармонії на основі споріднених за формою образів об'єктів предметного оточення.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 8. Модернізація предметного середовища під впливом артефактів графічного мистецтва

Поняття сучасного графічного мистецтва. Сучасні світові тренди, які впливають на відповідність графіки потребам часу. Їх вплив на архітектуру готелів і ресторанів. Поняття моди в дизайні предметного середовища. Інтерполяція та екстраполяція формоутворення в предметному середовищі. Визначення медіани як оптимального параметра форми в існуючому контексті форм. Реновація форми носія графічної інформації. Об'ємно-просторові деформації та трансформації образу форми предмету в часі. Руйнування форми носія інформації часом як засіб посиленого естетичного впливу його на людину.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 9. Фірмова стилістика проектування готелів і ресторанів

Корпоративний стиль і стилістика предметного середовища будівель готелів і ресторанів. Морфологічна єдність елементів образу. Національні та етнічні риси результатів графічної творчості. Культурно-історична єдність стилю життя соціального замовника і стилістики оточуючого людину інформативного контексту. Національна традиція як засіб прогресивного новаторського формоутворення в графічному дизайні. Антропоморфні, рослинно морфні та тварино морфні образи фірмової стилістики. Виявлення стилю, морфологічних, етнічних особливостей утворення форми і змісту артефактів графічного мистецтва. Виховання естетичного смаку фахівця в процесі побудови творів графічного мистецтва.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 10. Колористика творів графічного мистецтва

Багатство поліхромії об'єктів навколишнього світу. Властивості кольорів. Роль колористики в сучасному форматі моделювання предметного простору готелів і ресторанів. Застосування багато колірної палітри до конкретного носія графічної інформації, що моделюється. Техніки і прийоми застосування основних засобів комп'ютерного моделювання і створення колірних візуалізацій форматів творів графічного мистецтва. Застосування корпусної вифарбки для макетів і моделей середовища засобами ручної графіки. Кольоровий 3D – принтер як засіб наочного аналізу і оцінки результатів застосування кольору на моделях. Колірна гармонізація просторових структур носіїв графічної інформації. Колірні гармонії предметного середовища. Світло як дієвий фактор виявлення якості форми в предметному середовищі. Застосування світло-технічного обладнання. Світло в екстер'єрі. Світло в інтер'єрі. Вечірнє і святкове освітлення архітектурного середовища готелів і ресторанів.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 11. Семіотика проектування фірмового стилю готелів і ресторанів

Історичні закономірності формування естетичної інформативності об'єктів в сфері гостинності. Роль символів і знаків у формуванні корпоративності середовища

готелів і ресторанів. Канонізація графічного формоутворення. Образність і символічність форм носіїв графічної інформації. Символіка графічної образності. Ідеограми, детермінанти та графеми. Утворення контексту графічної інформації, що проектується. Систематизація шрифтових форм для повідомлень відповідно до символіки загального контексту.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 12. Аналіз змісту і формату айдентики предметного середовища готелів і ресторанів

Мета і завдання етапу перед проектним аналізом айдентики. Передпроектна дослідна робота як складова частина комплексного процесу графічного формоутворення. Збір інформації. Аналіз джерел. Збір додаткової інформації щодо дизайну айдентики підприємств із аналогів – зарисовки, начерки, калькування, ксерокопії тощо. Зображення прототипів майбутнього об'єкта графічного дизайну. Простота і наочність представлення інформації. Техніки і прийоми застосування основних засобів наочного подання графічної інформації.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 13. Проектування предметного середовища готелів і ресторанів у форматі визначеного фірмового стилю

Сучасні тенденції проектування предметного середовища готелів і ресторанів у світі. Перспективи розвитку графічного дизайну. Графічні формати Енді Ворхола, Піта Модріана, Василя Кандинського, Пабло Пікасо, Віктора Вазарелі в середовищі сучасних готелів і ресторанів. Наукові методи забезпечення експериментального проектування новітніх форматів графічного формоутворення в середовищі будівель, визначення новітньої стилістики дизайну. Соціально-економічний чинник як основа побудови людино-центричних форматів інформативного середовища в сфері гостинності.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 14. Оцінка результатів дизайну предметного середовища підприємств у відповідності до формату їх фірмового стилю

Набуття вмінь і навичок проведення комплексної оцінки результатів запроектованих артефактів графічного мистецтва. Вимоги до макету. Мета і завдання робочого макетування. Розробка елементів і вузлів макету об'єкта графічного дизайну. Високо ємна дво-, тривимірні візуалізація об'єкта моделювання: фото-реалістичні види, анімаційні моделі із світловими чи звуковим супроводженням.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

Тема 15. Висновки і рекомендації щодо впровадження форматів фірмового стилю і айдентикина підприємствах в сфері гостинності.

Умови впровадження в життя творів графічного дизайну. Робота із замовником розробок. Погодження розробок. Апробація на підприємствах гостинності. Правила експозиційного представлення результатів творчості дизайнером. Авторський нагляд за коректною реалізацією проектного задуму в середовищі будівель готелів і ресторанів. Техніко-економічні показники проекту, що втілюється в життя.

Список рекомендованих джерел:

Нормативний: 1, 2, 3, 4

Основний: 5, 6, 7, 8

Додатковий: 9, 10, 11, 12

Інтернет-ресурси: 13, 14, 15

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ*

Нормативний

1. 022 Дизайн: Стандарт вищої освіти / Антонович Є.А. та ін. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2018. 14 с.
2. Дизайн: Словник-довідник / За ред. М.І. Яковлева. Київ: Фенікс, 2010. 384 с.
3. Дизайн середовища: Словник-довідник / За ред. І.С. Рижової. Львів: Простір-М, 2017. 360 с.

4. *Архітектура та дизайн: Енциклопедичний довідник / За ред. О.О.Заварзіна. Київ: Державний торговельно-економічний університет, 2023. 404 с.

Основний

5. *Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Каравела, 2008. 303 с.
6. Мітченко В.Абетка української мови: формотворчий аналіз // Українська академія мистецтва, 2016. Т. 25. С. 77-85.
7. Дизайн: Посібник для ВНЗ третього та четвертого рівня акредитації з спеціальності «Дизайн» / Т.І. Андрущенко, І.І. Дробот, Ю.Г. Легенький. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 703 с.
8. Губаль Б.І. Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір: Навчальний посібник. Тернопіль: ПП «Матвей», 2011. 240 с.

Додатковий

9. Композиція: Навчальний посібник/ Н.Ю. Житкова, С.Б. Зиміна. Київ : КНУБА, 2013. 120 с.
10. Сімонік А.С. Засоби виразності: Біоенергетичні, біоритмічні аспекти. Київ: «ТОВ «Юрка Любченка», 2018. 269 с.
11. Krum, R. CoolInfographics: Effective Communication with Data Visualization and Design. New York: Wiley, 2013. 368 p.
12. Di Mari, A., Yoo N. Operative Design: Catalogue of Spatial Verbs. Amsterdam: BIS Publishers, 2015. 151 p.

Інтернет-ресурси

13. CorporateDesign. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://dribbble.com/tags/corporate-design>
14. Основи композиції та дизайну. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://sites.google.com/view/grdesign99/>
15. Черняк, Л. В. Естетика товарів та дизайн [Електронний ресурс] : електронний підручник / Л. В. Черняк, Ю. М. Яценко. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): зв., цв.; 606 Мб. 2008. *

Рекомендовані джерела за позначкою () наявні у науковій бібліотеці ДТЕУ.*